

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY ÚJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
költséggel: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489 sz. — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szög
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Tüzes nyelvek.

Irta: Dr Pallos Árpád.

S az emberek nem égették meg egymást. A nyelvük, a szokásaik, hajlamaik, szívük vonzalma, különbözők lettek. Egymásra ellenséges indulattal tekintettek azok, akik nem egy ritus szerint imádták az egy igaz Istent, kik nem egy módon adtak kifejezést tiszteletüknek egy felsőbb Hatalom iránt. S az Isten hatalmas nyelveket, tüzes lángnyelveket bocsájtott le közibök, biborpiros lángnyelveket, melyek felvilágosították az eltévelyedett lelkeket, hogy az igazi Istentisztelet nem az egyforma oltáron, nem az egy ritus szerint áldozásban rejlik, hanem csak csupán egyetlen hatalmas érzésben, a szeretetben. Ha egymást szeretik az emberek s a szeretet sugalja ténykedéseiket, akkor eleget tettek annak a magasabb kívánalomnak, melyet egy szóval istentiszteletnek nevezünk.

Istent imádni, Istent tisztelni csakis úgy lehet, ha embertársainkat szeretjük, ha a szereteten keresztül bíráljuk meg egymás cselekedeteit s úgy ítélkezünk is felettük.

Ime piros pünköst napján, amint elmélkedünk eltűnt idők régi hagyományain, fenmaradt történetén, amint elgondolkozunk mindazokon, amiket a szentírás ránk hagyományozott, bizonyos szorongó érzéssel nézzük jelenlegi közállapotainkat, melyek a legutolsó időben mindent, csak a keresztényi szeretetben nem fogamzott jelenségeket mutat. Az emberek gyűlölik egymást, a vallásfelekezetek közötti villongás lappangó zsarátnoka ismét fellobbant s csoportok tömörülnek, melyek harcot hirdetnek a más oltáron áldozók, a más ritus szerint Istenüket, ugyanazt az egy Istent tisztelők, imádók ellen. S ha csoportok harci riadója visszhangra talál, visszhangra, mely az ország hegyek-koszoruzta, egyik végétől elhangzik a havasok lábánál elterülő másik végére. S oly jelszavakat hallunk, melyek a magyarság ismert liberáliszmusával, türelmességével ellentétben áll s amely megcáfolja azokat a tiszta, kristályos, patyolatfehér hagyományokat, melyeket őseink a történet könyveinek tanúsága szerint reánk hagyományoztak. Megcáfolják a multat s meghazudtolják azt a jövődőt, melyet méltán várhattunk volna a lovagias magyar nemzetől, történetét véve alapul tovább fejlődését illetőleg.

Piros pünköst napján, ezen a ragyogó, ezen a felüditő ünnepnapon sötét és komor képzetek alakulnak ki agyunkban. Gondolataink nélkülözik azt a fényt, azt a derűt, melyet oly szívesen alkalmaznánk reánk s az ország jövődjére. De ez a politikai mesgye, melyen egy nagy része ennek az országnak elindult, hogy azon keresztül érjen nyilván ugyanazon magasztos célhoz, mely mindnyájunk szívét egyként

hevíti: az önálló, független Magyarország-hoz, ezen a mesgyén úgy hisszük sokkal nagyobb, sokkal kellemetlenebb s veszélyesebb utat kell majd megtennünk, mintha erre a célra a liberáliszmus, a felvilágosodottság fáklja fényének világát felhasználva, az őseink által kitaposott s ismert utakat választanók.

Piros pünköst napján, a tüzes nyelvek eme szimbolikus napján azt szeretnők, ha ezek az égi nyelvek ismételen alászállá nánaka magasságos egek-ből s megvilágítanák azok agyát, gondolatait, akik a magyar haza felvirágoztatását a szerintünk helytelen uton óhajtanák megvalósítani, kivívni.

Politikai helyzet.

Még javában folyik a költségvetés tárgyalása és a kultusz-tárcánál magasra csapnak a felekezeti viták hullámai, a politikai világ komoly érdeklődése azonban már a jövő nagy kérdései, a megoldásra váró nagy feladatok felé irányul.

Előrelátható, hogy a költségvetés letárgyalása és az azt követő appropriációs vita még június hónapot igénybe fogja venni és akkor merül fel az a kérdés, mi legyen a képviselőház legközelebb munkaprogramja, mikor fogjon azon döntő horderejű kérdéseknek tárgyalásához, amelyek a jövő Magyarország fejlődésére tagadhatatlanul a legnagyobb befolyással bírnak.

Annak dacára, hogy immár egy évtizede a választói törvény sürgős reformjának megvalósítása napirenden van és a paktumok, amelyek a különböző kormányok és ő felsége között az általános szavazati jog törvénybeiktatására létrejöttek, az összes illetékes tényezők erkölcsi obligóját teremtették meg, a jövő ezen nagy problémájának megoldására komoly törekvéseket ez ideig nem láttunk, sőt szakadatlan láncolatát tapasztalhattuk a különböző trükköknek és politikai rafinériáknak, amelyekkel ezen ígéret alól kibujni akartak.

A trónbeszéd, amellyel őfelsége a mostani országgyűlést megnyitotta, a legsürgösebb feladatnak jelezte az általánosság elvén nyugvó választói reform behozatalát, és ime, eltelt egy év anélkül, hogy az ő felsége által garantált ígéret beváltásához komolyan hozzáfogtak volna.

A katonai kérdések odiózus voltától eltekintve, már abból a szempontból is érthető és indokolt a nyugtalanság, amelyet a választói reform őszinte hívei körében keltett a kormány az eljárása, amikor a megoldandó kérdések legutolsó csoportjába helyezi az ő felsége által sürgősnek jelzett választói reformot és jön előbb egy véderőjavaslattal, amely töméntelen vér- és pénzáldozatot igényel a nemzetől anélkül, hogy csak legparányibb részét is hozná azon jogos, törvényes és igazságos követeléseknek, amelyeket nyelvünknek és államiságunknak a hadsereg körében való érvényesítése tekintetében támasztottunk.

Ilyen viszonyok között nagy kérdőjelként áll az ország előtt a véderőreform sorsa. Valószínűnek látszik legalább abból a lázas

sietségből, amellyel a javaslatot az országgyűlés elé hozták, hogy a kormány még a nyári szünet előtt akarja azokat keresztül forszirozni. Ez a taktika, amely egy parlament elernyedtségére és ellenállási képességének csökkentésére van alapítva, évtizedes tapasztalatok szerint súlyos katasztrófával fenyeget. Nagy csalódás vár azokra, akik azt hiszik, hogy tisztán csak azért, mert nyári időben egy kifáradt képviselőház elé kerül a véderőjavaslat, el fognak némulni mindazok a jogos szemrehányások, amelyek a fennálló anomáliák megszüntetésére irányulnak, elfognak csitulni a nemzet azon aspirációi, amelyeknek nyelvünk és államiságunk paritásos kidomborítása érdekében kifejezést adtak még azok is, akik 67-es közjogi alapon állanak és így minimumot követeltek olyanok, a kik függetlenségi program alapján állva, az önálló magyar hadsereg harcosai.

Amennyire biztos, hogy ezek a nagy nemzeti szempontok kellő domináló szerepre jutnak a vitában, annyira félreismerése volna a helyzetnek, ha vérmes optimizmussal remélnék a kormánykörök, hogy nem fogják számonkérni tőlük azt a léha játékot, amelyet a választói reform kérdéseivel üznek. A támadás tehát a véderőjavaslatok ellen a legagresszívabb lesz, egyrészt azok tartalmi fogyatékosága és nemzetietlen volta miatt, másrészt, mert a legfontosabb feladat, melynek megoldása erre a parlamentre vár: az általános választói jog sürgős törvénybeiktatása.

Kedvöző auspiciumok nem kísérik tehát a véderővitát, legkevésbé, ha forszirozott nyári tárgyalással akarnának rajta tulesni, mert Széll Kálmán és Tisza István kabinetjének bukása legjobb intő példa arra, hogy ilyen taktika és a nemzet aspirációinak ilyen negligálása csak a pártok katasztrófájához vezet.

— **A székely háziipar fejlesztése és értékesítésének új alapokra helyezése** érdekében a marosvásárhelyi Székely Társaság igen figyelemre méltó felterjesztést intézett a kereskedelem- és földmívelésügyi miniszterekhez. Bizony már ideje is lesz megmozdulni a kormánynak e téren, melyen oly nagyfokú mulasztások történtek. A gazdálkodó nép legnagyobb részének télen nincs semmi keresete. Millió dolgozók kéz foglalkozás nélkül áll és óriási nemzeti károsodás, pusztulás van. Pedig a nép szeretne dolgozni, csak munkába kell állítani. Szorítsa le a kormány az ország-szerte szélhámoskodó, élelmeskedő alakokat, kik lépten-nyomon csalják és anyagilag szipolyozzák a jóhiszemű közönséget, hogy maguknak vagyont harácsolva össze, here módon élőködjenek. Sietve koppintsanak körmükre az ilyen nagy hangú frázisokkal, folytonos hazugsággal mindenkit lekenyerezni, törbe csalni igyekvő gonosztevőknek, kik a legkisebb jóra sem képesek, csak ígéretekkel bolondítják a jóhiszemű embereket. A miniszterek vegyék tehát figyelembe a Székely Társaság felterjesztését és sürgősen vágják utját a szélhámos csalóknak. Ezt parancsolja a nép érdeke és boldogulása.

— **Zavargás tört ki** a debreceni kereskedelmi iskola érettségiző diákjai közt, mert a vizsgán 20 százalék megbukott.

HIREK.

HA KÖLTŐ VAGY...

Ha költő vagy ne turkálj a szemétdombon!
Ne légy, ne légy szemétdomb dalnoka!
Mind szennyes az, mind fürdik a mocsokban,
Mit ott találsz: ha gyöngy, ha korona.
Légy hófehér kócsag, mely fönn repül,
Tollára tündöklő nap csókja hull —
S az emberek csodálják, amikor
Fejük felett ragyogva elvonul.

Ha költő vagy: kerüld el a mocsárt!
Ne légy a sárba gázoló szekér,
Mely a járda szélére csak sarat hány.
Maga is csak sár mire haza ér.
Légy a magasság göncölsekerere
Bedübörögve végtelen terét...
Robog az ég ezüst, arany mezőin
Csillagokat hullatva szerte-szét!

Ha költő vagy: ne tépd, ne tépd le a nő
Becsületének tisztá liliomát!
Harmatba mosdott kézzel fonj fejére
Aranysugárból tündérkoronát!
Az Isten legmagasztosb alkotása:
Dicsfény a nő a férfi homlokán;
Szent, amikor ringatja kisedét
S altatja dallal mint a csalógány.

Ha költő vagy: oldd meg a sarudat a
Családi tüzhely küszöbe előtt,
Mert templom az, ahol le kell borulnod:
Oltár fogadja ott az érkezőt.
Ne fertőztesd meg a csapszék lehelével
Szívek mélyén megszentelt lángjait:
Mennybe törő tüzeiben hadd lobogjon
A szeretet, a boldogság, a hit!

Ha költő vagy: becsüld meg önmagad!
Légy mint a napsugár, szeplőtelen!
Melynek nyomán az árokparton is
Csak illatos tarka virág terem.
A szép, a jó virágos bölcsőjébe
Szálljon lelke minden gondolat...
Isten daloljon lantod hurjain,
Ha Isten adta zengő lantodat!

Pósa Lajos.

— **Lapunk jövő száma** a pünköshti ünnepek alkalmából beálló munkaszünet miatt e hó 11-én (vasárnap) fog megjelenni.

— **Vegyünk szent lelket!**... Ha a Szentlélek a szívedben van, akkor az ember ama fához hasonlít, mely a legjobb és legédesebb gyümölcsöket hozza; így az igaz keresztény is felemelkedik lélekben Istenhez s olyan dolgokat cselekszik, melyekről meg lehet ismerni, hogy Isten lelke él és működik benne. Szent Pál a galatákhoz írt levelében ilyen cselekményekül ezeket sorolja fel: szeretet, öröm, békeség, türelem, kegyesség, jóság, hoszutűrés, szelidség, hűség, mértékletesség, megtartóztatás, szemérmesség. Tisztuljon meg a közélet. A vezérek járjanak elől jó példával és akkor mindnyájunk bensőjében lakozni fog a Szentlélek. Mert „Isten temploma szent és az ti vagytok. Ha azonban valaki Isten templomát megszentelteti, akkor Isten őt tönkre fogja tenni.“ (Kor. I. 3, 17.) Vegyünk tehát mindnyájan szent lelket és hirdessük az igazat. Hiszen „aki gonoszul cselekszik, csak az gyűlöli a világosságot és nem jó a világosságra, hogy meg ne feddhessenek az ő cselekedetei; aki pedig igazságot cselekszik, a világosságra jó, hogy kinyilatkoztassanak az ő cselekedetei, mert Istenben tétettek.“ (J. 3, 16—21.) Vegyünk szent lelket!

— **Iskolalátogatás.** Kósa Sándor miniszteri iskolalátogató, a dicsőszenimártoni polg. fiu- és leányiskola igazgatója, meglátogatta a székelyudvarhelyi áll. pol. leányiskolát s annak tanmenetét és ügykezelését behatóan megvizsgálta.

— **A csikszeredai főgimnázium** új épületét nagy ünnepélyességgel pünköszt másodnapján szenteli fel Majláth Gusztáv Károly gróf erdélyi püspök, aki pénteken délután Székelyudvarhelyre érkezett és résztvett a ifjúság vállalás ügyeinek rendezésében. A püspök ma a csiksomlyói bucsun vesz részt és tőlünk tegnap utazott el.

— **Polgári leányiskolások kirándulása.** A székelyudvarhelyi áll. polgári leányiskola növendékei az iskolai év végeztével, június 20-án, az igazgatónő és két tanítónő felügyelete és vezetése mellett nagyobb tanulmányi kirándulást terveznek, a mely előre láthatólag 6—7 napig fog tartani. Legelőször Brassót és környékét fogják megtekinteni. Megmásszák a Cenkét, kirándulnak a román király kedvenc nyaralóhelyére, az Oláhországban fekvő gyönyörű Sinaiába, miközben a szép lómösi-szorost s a hótakarta Bucsecszet is közről meg szemlélik, végül pedig a Fogaras megyében levő Propasta nevű hegyhasadékot nézik meg, mely Erdély legfestőbb pontjai közé tartozik. Brassóból Háromszéknek veszik útjukat és Sepsi-szentgyörgy nevezetességéink, valamint a kovásznai Pokolsárnak megtekintése után Kézdivásárhelyen pihenőt tartanak. Innen szekereken Bálványos-füldőre szándékoznak menni, majd gyalog a torjai bűdösbarlanghoz és Erdély csodaszép tengerszeméhez a Szt.-Anna tóhoz. Végül a kies Tusnád-füldőre leereszkedve, azt is meg szemlélik, azután pedig vonatra ülnek, hogy tapasztalatokban gazdagon térjenek haza Székelyudvarhelyre. E 6—7 napig tartó kirándulás összes költsége 30 K, mely összegben a teljes ellátás, hálás és vasúti jegy költsége is benne van. Tekintve azt, hogy e csekély összeg Erdély legszebb fekvésű és legforgalmasabb városának, Brassónak legfestőbb természeti szépségeinek megtekintését teszi lehetővé, ezúton is felhívjuk a szülőket és a gyermekek igaz barátait, hogy a kiránduláson való részvételt minél több növendék számára tegyék lehetővé. Az intézet volt növendékei is csatlakozhatnak a társasághoz. Jelentkezni lehet június 10-ig a délelőtti órákban a polg. leányiskola igazgatónőjénél.

— **Uj ügyvéd.** Dr. Lányi Imre ügyvéd Székelyudvarhelyt, Dr. Valentsik Ferenc országgyűlési képviselővel társulva, ügyvédi irodát nyitott. A kiváló tehetségű fiatal ügyvéd már évek óta vezetője Dr. Valentsik függetlenségi képviselőnek előkelő és nagy tekintélyű ügyvédi irodájának. S már magában az a tény, hogy Dr. Valentsik Ferenc, az országos nevű, elismert szaktekintély társának fogadta, legfényesebb igazolása Dr. Lányi Imre ügyvéd kiváló egyéniségének. A közérdek szempontjából feltétlenül örömdetes dolog, ha becsületes, szigorú lelkiismeretességgel munkálkodó, megbízható ügyvédek kerülnek felszínre. Dr. Lányi Imre ügyvédet mi egész életén át ilyennek ismertük, épen azért nyugodt lélekkel ajánlhatjuk a jogkereső közönség jól megérdemelt bizalmába.

— **Háromszáz népgyűlés a katonai javaslatok ellen.** A magyarországi szocialdemokratapárt június tizenegyedikén Magyarorszag minden városában és nagyobb községeiben tüntető körmenettel egybekötött tiltakozó-gyűlést rendez a védőerő-törvényjavaslat ellen és az általános választójog mellett. Az országos jellegű tüntetést megelőzően a párt másfél millió brosurát ad ki, a melyben az ország népét fölvilágosítja, hogy az új védőerőreform milyen óriás új terhet jelent az ország népének. A brosurákat magyar, német, szerb, román és tót nyelven adják ki. Budapesten e napon az összes szakmai

szabadszervezetek nagygyűlést tartanak délelőtt. Délután nagy tüntető-körmenet lesz, utána pedig népgyűlés a középponti város-háza udvarán.

— **Gyermek színház.** A következő sorok közlésére felkérteünk. Mint már jelezve volt, a barátok vezetése alatt álló román. kath. fiúiskola gyermekszínházat rendez. Két rövid, de nagyon érdekes darabot adnak elő. Az első darab „József Egyiptomban“ mely egyiptomi József életét tárja elénk azon jelenetekkel, midőn az éhség idején testvérei is segélyt kérnek tőle s ő később atyja Jákob és testvérei előtt fölfedi, hogy ő a József. Igen szép jelenetek vannak benne. Rubázat egyiptomi. Ebben a darabban felsőbb osztályos gyermekek játszanak. Igen érdekes a második darab: „Hófehérke“. Érdekes azért, mert I—II. oszt. gyermekek játszanak benne. Erre a célra készített ruhákban jelennek meg a törpék a színpadon. Elképzelteti mindenki, milyen kedvesek lesznek azok a törpe emberek nagy szakáll és bujasszal. Ugyancsak érdekesek Hófehérke, a királyné és a herceg a maguk díszes öltözeteikben. Kérjük azonban a n. é. közönséget, hogy ne csak elképzelje, hanem jöjjön el és nézze is meg. Az előadás 11-én este 8 órakor lesz a „Budapest szálloda“ színháztermében. A helyérek olyan alacsonyok, hogy bár a színészek igénybe vették a n. é. közönséget, mégis hisszük, hogy senki sem marad el. Különben a karácsoni előadásunk garanciát nyújt a publikumnak, minket pedig ámbicionál.

— **Háromszázötven** tanítói és tanítónői állásra hirdetett most egyszerre pályázatot a kultuszminiszter. A pályázatok az egész országra szólnak az 1911—12. tanévre és június 12-én járnak le.

Az Udvarhelyköri Dávid Ferenc Egylet folyó évi június hó 22-én d. e. fél tíz órakor Gyepesen tartja meg közgyűlését melyre az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja: Karácsonfalva, 1911. június 1-én az elnökség: Demeter Dénes elnök. Ifj. Sándor Gergely titkár.

— **A helyi levelezés megdrágítása.** A postakincstár a helyi levelezés megdrágítását tervezi akként, hogy a helyi levelezésben a zárt levelek 10 filléres postabélyeggel látandók el. A helyi levelezőlapok eddig is 5 filléresek voltak, mint a tovább menő levelezőlapok. Ezenkívül a helyi ajánlott és expresszlevelek díját is felemelik, valószínűleg a tovább menő levelek viteldíjának felére. A helyi levelezés megdrágításából közel három millió korona bevételre számít a postakincstár, mely összeg a postai altisztek és szolgák fizetésére lesz fordítandó.

— **Trachoma-tanfolyam.** A községi, kör- és hatósági orvosok számára június 19-től 28-ig trachoma-tanfolyamot fognak tartani. Brassóban. A résztvevő orvosok útiköltségeik megtérítésén kívül 8 korona napidíjat kapnak.

— **A felhőszakadás,** mely két napon át olyan elementáris erővel zúdult a fővárosra, a vidéken is pusztított. Lőcsén, Nagykanizsán, Csongrádon, nagy pusztulást okozott a természetben.

— **Szövetkezeti állatbiztosítás.** Az erdélyrészi gazdasági akció területén már két évvel ezelőtt megindult szövetkezeti állatbiztosítás szervezése és pedig oly sikerrel, hogy mostanig a községi állatbiztosító szövetkezet 88 községben volt megalakítható. Az ilyen szövetkezetek száma folyton szaporodik, s az akció folyamánként Erdélyben lesz legelőször megoldva az állatbiztosítás.

— **Színészet.** Hidvégi Ernő szintársulata utolsó előadásait tartja Székelyudvarhelyt. E hó 7-én fejezi be a szezon nagy művészi kabarettel. Pünköszt ünnepein délutáni előadások is lesznek. Ajánljuk a közönség támogatásába néhány előadást.

